

Diagnostik av tandvårdsrädsla, FTV

Syfte och omfattning

Detta dokument beskriver hur tandvårdsrädsla och behandlingsproblematik hos patienter identifieras och hur graden av rädsla kan mätas.

Bakgrund

Ungefär hälften av alla människor uppger att de känner obehag och är rädda när de går till tandläkaren. Fem procent har så stark rädsla att de undviker att gå till tandvården. Rädslan kan ha med tidigare negativa erfarenheter av tandvård att göra eller att man har påverkats av en anhörigs rädsla. De allra flesta med tandvårdsrädsla kan botas. Det är viktigt att tandvården i anamnesupptagningen frågar patienten om eventuell tandvårdsrädsla. Tandvården kan då anpassa behandlingen genom att göra den mer varsam. Dessutom kan tandvården erbjuda insatser som minskar rädslan och underlättar att få tandvård. Kognitiv beteendeterapi, som görs i samarbete mellan psykolog och tandläkare/tandhygienist, är en effektiv behandling för att minska tandvårdsrädsla.

Anamnes

Vid behandling av alla nya patienter och då en revisionsundersökning görs tas en anamnes. Detta görs genom ett patientsamtal där data samlas in som behövs för att ställa korrekt diagnos, riskbedöma och göra en vårdplanering. Som stöd för att samla in data finns i T4 en hälsodeklaration. Förekomst av tandvårdsrädsla är en viktig kunskap om patienten som starkt påverkar terapiplaneringen och patientens möjlighet att fullfölja behandlingen.

I hälsodeklarationen finns frågan "Upplever du obehag vid tandvårdsbesök?" Patienten/anhörig kan fylla i en hälsodeklaration före besöket och om frågan om tandvårdsrädsla är besvarad med ja ställer behandlaren följdfrågor i patientsamtalet. År 2022 var det 20% av Folktandvårdens patienter som svarade ja på frågan.

Psykometriska tester

Om det inledande samtalet visat att patienten har svår tandvårdsrädsla, och om patienten är villig att gå till psykolog för att hantera rädslan, skrivs en remiss till Specialisttandvården Orofacial medicin Seminariet. En förutsättning enligt regionens regelverk är dock att patienten inte de senaste åren haft regelbunden tandvård. Vid

utredningsbesöket hos psykolog eller tandläkare fyller patienten i två psykometriska test, Dental Anxiety Scale (DAS) och Dental Fear Survey (DFS), för att mäta graden av tandvårdsrädsla.

DAS består av fyra områden som åskådliggör behandlingssituationer. Reaktionerna skattas på fem nivåer från 1 "ingen ångest" till 5 "extrem ångest" vilket ger totalsummor mellan 4 och 20. Normalpatienten har DAS-värde på 8-9 medan >13 tyder på betydlig tandvårdsrädsla.

DFS består av 20 frågor om förväntad ångest, psykologiska reaktioner och ångest i vissa situationer. Svaren graderas från 1 "ingen ångest" till 5 "svår ångest" med en totalsumma mellan 20 och 100. Medelvärdet är 35-45 för patienter utan uttalad rädsla och >60 för patienter med svår rädsla.

Referenser

1177. Tandvårdsrädsla hos barn. [Tandvårdsrädsla hos barn - 1177](#) (Hämtad 2024-02-10)

1177. Tandvårdsrädsla hos vuxna. [Tandvårdsrädsla hos vuxna - 1177](#) (Hämtad 2024-02-10)

Internetodontologi. Tandvårdsrädsla hos vuxna. [Tandvårdsrädsla hos vuxna \(internetodontologi.se\)](#) (Hämtad 2024-02-10)

Motiverande samtal, FTV. [Motiverande samtal, FTV.pdf \(sharepoint.com\)](#) (Hämtad 2024-02-10)

Corah NL. Development of a dental anxiety scale. J Dent Res. 1969;48:596.

Kleinknecht RA, Klepac RK, Alexander LD. Origins and characteristics of fear of dentistry. J Am Dent Assoc. 1973;86:842-8.

Dokumenthistorik

Författare: Pia Gabre

21-08-30 Angelica/Jessica Lucic Ändrat orofacial medicin till Specialisttandvården Orofacial medicin Seminariet

24-02-23, Pia Gabre, Ändrat anamnesfråga till den nu aktuella. Uppdaterat samtliga referenser, tillgänglighetsanpassning

Externa styrande dokument

Socialstyrelsen. Nationella riktlinjer för tandvård 2022. [Nationella riktlinjer för tandvård \(socialstyrelsen.se\)](#) (Hämtad 2024-02-10)